

8: Kultur

Kultur er en annen viktig faktor å ta med i betraktningen når det gjelder tilbedelse, fordi hver kultur har sine egne verdier og uttrykksformer. Det første vi bør huske på, er at Gud setter pris på mangfoldet av alle nasjonene og kulturene. Det er derfor Bibelen snakker om at vi skal se alle nasjoner, stammer og tungemål representert i Himmelen når vi lovpriser Gud på sin trone.¹ Hvis Gud ikke likte kulturforskjeller, ville han gitt oss ett felles språk i Himmelen, slik det var før tårnet i Babel ble bygd, da Gud skilte menneskene med ulike språk og spredte dem over hele jorden.²

Kultur er definert i Websters ordbok som ideene, skikkene, holdningene, verdiene og atferden til en bestemt folkegruppe. Kulturen former livsstilen vår og måten vi oppfatter og erfarer livet rundt oss på, inkludert Gud. På samme måte som med de ulike personlighetstypene har alle nasjoner og kulturer sine styrker og svakheter. Av den grunn kan vi også lære og vokse i tilbedelsen til Gud ved å forstå de ulike kulturene som finnes i Kristi kropp, og bli mer bevisst på vår egen.

Da jeg kom til Norge, falt jeg pladask for Guds skjønnhet i denne nasjonen – fra kystlandskapet, fjordene og fjellene til det norske folkets tradisjoner og kultur. Og jeg er fortsatt dypt takknemlig for at jeg får bo her. Noe av det jeg har begynt å sette størst pris på ved den norske kulturen, er at folket er så ekte og oppriktig. Min erfaring er at de fleste nordmenn virkelig mener det de sier. De er ofte forsiktig med hva de sier og hva de lover nettopp av den grunn. Jeg kommer fra en kultur der folk kan bruke store ord og være ganske uttrykksfulle, og det har sine fordeler, men det kan også føre til at man lett overdriver og at det er vanskelig å følge opp ordene med handling. Derfor er det forfriskende å vite at jeg kan stole på det folk sier her, og at de mener det de sier. Vennskap er også et eksempel på dette. Det kan ta tid å komme inn på nordmenn, men når de først slipper deg inn, har du fått en venn for livet.

Jeg ser denne verdien gjenspeilet i tilbedelseskulturen her også. Gud elsker oppriktighet i tilbedelsen; det er en del av det å tilbe i sannhet. I den nordiske kulturen er man ofte mer tilbakeholden med å uttrykke ting i det ytre, men det kan være mye som skjer i hjertet og tankene til en som tilber. På samme måte som nordmenn vanligvis ikke sier ting de ikke mener til hverandre, tror jeg de også har et oppriktig bønne- og tilbedelsesliv.

¹ Åpenbaringen 7,9, ² 1 Mos 11,1–9

I andre kulturer, for eksempel i en del land i Afrika, kan det være helt motsatt. Der kan det være mer naturlig å uttrykke ting i det ytre først, kanskje ved å danse og føle rytmen i musikken, før man åpner opp hjertet og lar ting synke inn gjennom det ytre uttrykket.

Jeg var i Kenya for noen år siden og arrangerte en lovsangsskole. Som en del av undervisningen hadde vi et danseseminar. På dette seminaret skulle vi øve oss på å være følsomme for Den Hellige Ånd. Kulturen i Kenya er veldig uttrykksfull, så dansing faller dem naturlig, men for noen av dem var det en helt ny opplevelse å lytte først, så de kunne samarbeide med Den Hellige Ånd før de uttrykte tilbodelsen med kroppen.

Dette er noe av det vakre ved det kulturelle mangfoldet – vi kan alle lære av hverandre. Kulturen i Norge får stadig flere fasetter med den økende innvandringen fra andre land. Se på dette som en mulighet til å plukke opp nye ting fra herlighetens skattekiste som hver nasjon bærer med seg inn i landet. Det er også en mulighet til å la den delen av Guds rikes herlighet som nordmenn bærer, stråle ut til disse nye innbyggerne.

Den åndelige historien og arven her i Norge er veldig sterk. Jeg elsker historien om hvordan Norge ble et land med lesekyndige mennesker, at nordmenn lærte å lese så de kunne lese i Bibelen. Og at kirkene startet mange skoler og sykehus i enkelte områder. Kirkebyggene ble tegnet og bygd som et uttrykk for tilbedelse til Gud. Fra slutten av 1800-tallet ble det bygd flere tusen bedehus rundt omkring i landet der folk kunne møtes og ha fellesskap, og der de sendte ut og ba for mange misjonærer over hele verden.

Den åndelige historien her er rik, men over tid har prioriteringene forandret seg. Det jeg er blitt fortalt av andre, er at da det ble oppdaget olje, førte det til stor materiell velstand og fremgang for landet, noe som var en velsignelse fra Gud, men det påvirket også folkets åndelige liv. Norge gikk fra å være en av de fattigste nasjonene i Europa til å bli en av de rikeste nasjonene i hele verden. Pengene forandret den sosiale strukturen og ga sikkerhet ved å gi alle gode helsetjenester, skolegang og høye inntekter. Samtidig påvirket det holdningene og verdiene til generasjonene som kom etterpå. Jeg husker en samtale jeg hadde på bussen en gang med en ung mann som studerte på universitetet, og han sa dette: "Norge trenger ikke Gud." Vi her i Norge har så mye at det ikke er til å tro. Når jeg forteller familie og venner i USA at jeg har 9 måneders betalt morspermisjon, tror de ikke på meg. Det er så lett å utnytte godene eller glemme å takke Gud for velsignelsene han gir oss, og som vi kanskje tar for gitt.

KOMFORTABLE FORBRUKERE

Dette er et aspekt ved kulturen vår som jeg tar opp fordi det påvirker tilbedelseslivet vårt. I likhet med mange andre steder i Vesten, har vi i Norge utviklet en komfortabel forbrukskultur. På grunn av all komforten som er tilgjengelig for oss, liker vi å ha det koselig, og det kan noen ganger være vanskelig å gå ut av komfortsonen. Men det er der duften av vår tilbedelse blir til behag for Gud. Husk at tilbedelse har en pris. Hvis vi ikke gir Gud livene våre som offer, enten det er med kroppen, ordene, pengene, tiden vår eller på andre måter, så betyr det ingenting. Hvis vi bare gir oss selv til Gud når det passer oss, er Jesus da egentlig Herre i livene våre ... eller er vi våre egne herrer? Tilbedelse handler ikke om oss. Tilbedelse handler ikke om vår komfort, vår nytelse, våre preferanser, våre tradisjoner eller vår underholdning. Tilbedelse er for Gud. Det handler om hans nytelse, hans preferanser, og hans nærvær. Vi får selvsagt stor glede ut av det, men vi bør ikke komme til kirken med en forbrukerholdning som er fokusert på å få mest mulig ut av tilbedelsen for vår egen del. Vi må fokusere på å gi Gud det han vil ha i tilbedelsen, og hva han vil med livene våre.

Dette kan være et problem hvis menigheten er preget av en forbrukerholdning der alt kritiseres ut i fra folks preferanser. Kommentarer av typen "å, lovsangen var så fin i dag, bandet gjorde en kjempejobb" eller "prekenen kunne vært litt mer spennende", det

er ting vi kan si etter å ha sett en film eller vært på en konsert. Men en gudstjeneste handler om å samles for å ha fellesskap, bidra og tilbe Gud. Det handler ikke om å være tilskuere. Vi får faktisk mest ut av gudstjenesten når vi gir og bidrar til den. Jeg mener ikke at du skal slite deg ut eller melde deg frivillig hver gang det er behov for folk, men når du gir deg selv helt til Gud i gudstjenesten, responderer på hans Ånd og ikke holdes tilbake av andres meninger, så påvirker det atmosfæren i rommet og blir til velsignelse for Kristi kropp. Offeret du gir, kan være et uttrykk i den felles lovprisningen og tilbedelsen som skaper en frihet i rommet og inspirerer andre til å tilbe på et dypere nivå. Det kan være penger som blir til velsignelse for en misjonær. Det kan være å gi noen i menigheten en oppmuntring som styrker dem i troen. Du skjønner sikkert poenget. Vi kan ikke tilnærme oss gudstjenesten med en forbrukerholdning. Da går vi glipp av mulighetene til å velsigne andre og til å velsigne Gud fordi vi er så opptatt av å få våre egne behov møtt.

Da jeg kom til Norge, oppdaget jeg raskt at fritid er noe nordmenn setter høyt. Ferier, tid med familien, helgeturer til hytta og lignende er uvurderlig. Å be noen om å spille i lovsangsteamet sammen med meg for mange søndager per måned, var helt utelukket. Folk er veldig forsiktige med å binde seg, og mange er redde for å bli utbrent. De hegne om fritiden sin. Denne verdien lærte meg mye om balanse og hvile i livet, for da jeg flyttet hit, kom jeg fra en helt motsatt kultur der man glatt jobber 60–80 timer i uken, og har få fridager. Moren min var alenemor og hadde tre jobber for å forsørge meg og broren min i oppveksten, så det var det forbildet jeg hadde. Arbeidslovgivningen varierer fra land til land, og det påvirker perspektivene våre på hvor mye jobbing som er for mye. Det er ikke noe galt i å prioritere familie og fritid; det er tvert imot viktig for helsen. Men hvis vi ser på livsstilen vår som en form for tilbedelse: Kan det tenkes vi blir så fokusert på å hegne om fritiden vår at vi går glipp av muligheten til å gi Gud noe han ber om? Er vi for raske til å nedvurdere noe på grunn av andre prioriteringer? Eller kan Gud bli en del av fritiden og familietiden vår som en form for tilbedelse? Hvordan gjenspeiles vår avhengighet til Gud i livene våre? Jeg ønsker å oppmuntre og utfordre dette kulturelle aspektet ved tilbedelsen her, fordi jeg tror Norge har en fantastisk mulighet til å spille en viktig rolle i å fremme Guds rike over hele verden, gjennom velsignelsene han har gitt denne nasjonen.

Som jeg nevnte i introduksjonen til denne boken, tror jeg Gud har et sterkt kall over Norge til å skinne gjennom tilbedelse. Ikke glem at "å skinne" er en av betydningene av lovprisningsordet "halal". Gud ønsker at vi skal skinne sammen gjennom felles tilbedelse og gjennom enkelt-menneskers livsstil som tilbedere i Norge. Livsstilen vår er en duft for Gud som viser hva vi dypest sett tror på, gjennom måten vi lever livene våre på. Og når vi som menighet tilber i fellesskap, har vi muligheten til å manifestere Guds nærvær fordi han troner på vår lovsang. Jeg vil oppfordre tilbedere til å reise seg og skinne i vissheten om sin identitet og betydning, og utfordre alt som står i veien og hindrer at dette skjer.

FRYKT

Én av de tingene som kan være til hinder i tilbedelsen, og som jeg selv har sett, hørt om og erfart i denne kulturen, er frykt. Frykt kan manifestere seg i ulike former for å holde mennesker tilbake og hindre dem i å utstråle Guds herlighet i Norge. Én av disse formene er frykten for fordømmelse. Jeg har blitt fortalt at dette er et kraftig filter som mange nordmenn siler tankene sine gjennom før de gjør noe. Mange er bekymret for hva andre tenker, eller de feller dom over personer som skiller seg ut. Det å sammenligne seg med andre og være redd for at man ikke er god nok, er også en del av dette, og det holder mennesker tilbake. Jeg tror dette er et åndelig festningsverk, for jeg kjente selv på denne frykten sterkere enn noensinne da jeg besøkte Norge for andre gang. Jeg kom full av tillit, ikke til meg selv, men til Gud som hadde sendt meg hit, og som hadde lagt ned i hjertet mitt en så sterk kjærlighet og et ønske om å tjene Norge i. Mens jeg talte på et møte, kjente jeg på en sterk menneskefrykt og ble redd for at folk tenkte "hvem tror hun at hun er? Her kommer hun og skal belære oss ... hva vet vel hun?" Jeg begynte å tvile på meg selv og til og med på Guds stemme innimellom på grunn av denne frykten. Men så fortalte en nordmann meg om denne skyen av frykt og fordømmelse som har formørket den norske kulturen i generasjoner.

Jeg har også hørt fra enkelte nordmenn at pendelen i noen tilfeller har svingt helt over til den motsatte siden for den yngre generasjonen – de har null filter og er altfor selvopptatte. Det er godt mulig at dette er sant, men denne observasjonen kan også komme fra den samme ånden av fordømmelse. Barn som ikke får nok oppmerksomhet fra foreldrene eller lederne sine, blir utagerende. Så kanskje trenger de å bli oppmuntret og løftet opp av den eldre generasjonen, ikke trykket ned når de stikker seg ut. Det vil bare gjøre ting verre.

Jeg er i alle tilfelle sikker på at vi trenger å være fri til å tilbe Gud og leve livene våre i tråd med hans vilje, uten å la andres meninger komme i veien. Vår tilbedelse er å behage Gud, ikke andre mennesker. Så hvordan blir vi kvitt denne frykten i livet som holder oss tilbake?

Bibelen sier at den fullkomne kjærligheten driver frykten ut.³ Vi trenger en åpenbaring av Guds kjærlighet, både til oss selv og til andre. Hans kjærlighet forandrer alt. Når vi retter oppmerksomheten mot det han har gjort for oss og hvem han er, blekner alt annet. Vi får et klarere perspektiv på virkeligheten og hva som egentlig betyr noe. Når du begynner å synge "Ingen er som du, ingen når mitt hjerte slik som du gjør ..." og du grunner på hans kjærlighet, mister frykten grepet om deg. Frykten må flykte når vi grunnfestes i Guds kjærlighet. Denne kjærligheten gir oss selvtillit. Den gir oss fred. Den gir oss identitet og mening. Guds kjærlighet gir oss mot og kjærlighet til hverandre.

Når du ser at noen går ut av komfortsonen i tilbedelsen, så hei på dem. La motet deres styrke deg, og la det oppmuntre deg til å gi mer av deg selv også i tilbedelsen. Uansett om vi står i tilbedelse i menigheten eller lever livene våre i hverdagen, så la oss ære det Gud gjør i dem rundt oss. I stedet for å se etter ting du kan kritisere, kan du se etter skattene Gud har lagt ned i andre, og fokusere på dem. Etter hvert som vi står mer sammen i tilbedelse, i ære og kjærlighet, blir vi de skinnende lysstrålene jeg så i synet mitt – knyttet til hverandre og knyttet til himmelen så hele nasjonen blir opplyst.

KULTURELL IDENTITET

Så hvordan kan vi stråle ut identiteten vår som nasjon? Jeg tror vi trenger å skille klart mellom det som er et kulturelt uttrykk for Guds rike, og det som bare er kultur. Vi må se ut over atferden vår og finne verdisettet eller oppfatningene som bærer den. Vi vet at frykt ikke er en del av Guds rike, men en fiende av kjærlighet, mens ærlighet, lojalitet, generøsitet og gudfryktig ydmykhet har sin naturlige plass der. Jeg tror disse egenskapene kan være sterke søyler i Norges identitet i Guds rike.

Noe annet jeg har identifisert som en Gudsrike-verdi i Norge, er det å gjøre ting sammen. Jeg elsker måten fellesskapet av lovsangsledere i Norge har vokst på gjennom nettverket lovsang.no. Dette fellesskapet samler lovsangsledere over hele landet, og de møtes hvert år for å være sammen og bli slipt av hverandre. Dette fører til at hele nasjonen blir påvirket. Vi har også et sterkt bønne- og lovsangsfellesskap i Bergen, der ulike menigheter samles annenhver uke til et arrangement kalt Bergen i Brann. Mange organisasjoner i Norge drives av komiteer og grupper i stedet for at én person i et hierarkisk system sitter på toppen og bestemmer alt, som ofte er tilfelle i andre kulturer. Det er alltid bedre å gjøre ting sammen, men baksiden av denne verdien

³ 1 Joh 4,18

kan være fordømmelse og distansering hvis noen føler seg kalt til å begynne med noe nytt, og dermed skiller seg litt ut. Det kan være lurt å ha denne verdien i bakhodet, slik at vi kan uttrykke den på Guds måte ved å støtte hverandre.

Mange fra andre land vil nok beskrive nordmenn som et stoisk folk, med lite eller intet uttrykk. Vi har gått gjennom de hebraiske ordene for lovprisning i Bibelen, og de ulike måtene vi bør uttrykke dette på, så hvordan kan Norge omfavne Guds ord med en autentisk form for lovprisning? For det første må lydigheten til Guds ord ha forrang fremfor kulturen eller personlighetstypen din, ettersom du først og fremst er en borger av Guds rike, og deretter norsk statsborger. Samtidig ønsker Gud at vi skal tilbe i sannhet og oppriktighet og uttrykke det kulturelle mangfoldet også.

Det handler ikke om gode kontra dårlige uttrykk. Det handler mer om drivkreftene bak uttrykket eller atferden, som vi ikke kan se. Ta det gode fra kulturen din og bruk det i tilbedelsen, samtidig som du er bevisst på de aspektene som ikke stammer fra Gud. Spør deg selv når du tilber, om du gjør noe ut av kjærlighet og oppriktighet, eller på grunn av frykt. Er du bare forsiktig og vurderer kostnaden før du gjør noe, eller handler det om komfort og uvilje mot å gi Gud et offer? Tenk gjennom de underliggende drivkreftene som ligger bak uttrykket ditt.

Kanskje bør vi justere vår egen oppfatning av hva som passer seg i ulike sammenhenger. I Norge er det greit å være oppglødd eller litt vill og gal på en fotballkamp, på 17. mai eller på en konsert. Men menigheten er – ifølge den generelle kulturelle holdningen – ikke et sted der man skal la følelsene ta overhånd. Vi vet imidlertid at dette ikke er en av verdiene i Guds rike, og vi er nødt til å endre tankesettet rundt denne atferden i kulturen vår, for jeg er temmelig sikker på at Himmelen bobler over av fryd og glede.

En venn av meg som er norsk, fortalte meg at det eneste som får nordmenn til å slippe seg løs, er et par glass med alkohol. Alkohol kan riktignok gjøre folk avslappet og få dem til å føle seg fri til å gjøre ting de vanligvis ikke tør å gjøre, men problemet med å være avhengig av alkohol for å føle seg fri, er at det ikke er varig. Effekten forsvinner ganske raskt, og hvis avhengigheten blir for sterk, kan det ødelegge livet ditt. Guds Ånd, derimot, kan fylle deg med ekte frihet. Jeg synes Paulus inviterer oss inn i denne friheten på en nydelig måte i Efeserne 5,18. Han sammenligner det faktisk med alkohol. Han sier: *"Drikk dere ikke fulle på vin, det fører til utskeielser, bli heller fylt av Ånden"*. Ordet

fylt på gresk betyr å "gjøre komplett på alle måter, fylle helt opp slik at det ikke mangler noe, å gjøre noe fullkomment". Og er det ikke det alle egentlig lengter etter, å føle seg hel? Når du føler deg hel, føler du deg også fri. Paulus fortsetter med å fortelle oss hvordan vi kan oppnå denne fylde: *"syng sammen, la salmer, hymner og åndelige sanger lyde! Syng og spill av hjertet for Herren."* Så når vi velger å løfte stemmene våre i lovprisning til Gud, kanskje i utgangspunktet som et offer, fyller han oss med sin Ånd og gir frihet, slik at vi da kan gi ham enda mer av oss selv i tilbedelsen. ⁴For der Herrens Ånd er, der er frihet.⁵

Det tar tid å bygge Guds kultur inn i vår egen. Vi må begynne med å identifisere tankesettene som er feil, og bytte dem ut med de riktige tankesettene – vi må fokusere på kjærlighet i stedet for frykt. Over tid blir de riktige tankesettene og holdningene til noe vi tror på og praktiserer, som igjen blir til vaner. Og når de nye vanene blir sterkere enn de gamle, forandres kulturen.

⁴Ef 5,19, ⁵2 Kor 3,17

Som en avslutning på dette kapitlet om kultur, kan du bruke litt tid på å tenke gjennom spørsmålene nedenfor på egen hånd, før du deler tankene dine med de andre i gruppen.

Spørsmål til refleksjon og samtale:

- 1.** Tenk litt på de kulturelle verdiene i Norge som er omtalt i dette kapitlet. Hvordan kommer de til uttrykk i ditt eget liv? Hvordan kommer de til uttrykk i tilbedelsen i menigheten din?
- 2.** Hvilke andre verdier, oppfatninger og atferdsmønstre i den norske kulturen påvirker tilbedelsen for enkeltpersoner eller hele fellesskapet? Finn ut hvilke som gjenspeiler Guds rike, og hvilke som bare er kulturelt betinget. Diskuter hvordan dere på ulike måter kan utstråle de sidene ved kulturen som gjenspeiler Gud, både i din personlige tilbedelse og når menigheten tilber i fellesskap, og hva som ikke hører hjemme i Guds rike og derfor bør endres.
- 3.** Når vi ser på det store bildet, hvilke unike fordeler har Norge som gjør at vi kan påvirke Guds rike? På hvilke måter kan du bidra i det store bildet med de velsignelsene Gud har gitt deg?
- 4.** Har du sett eller opplevd andre kulturer og andre nasjoner i tilbedelse? Snakk sammen om ulike verdier, oppfatninger og atferdsmønstre i andre kulturer og hvordan dette kommer til uttrykk i tilbedelsen. Har du lært noe fra andre kulturer som du ønsker å vokse i?